

“Světová náboženství: Respekt a soužití”

Ref. 30767

Světová náboženství: Respekt a soužití

Ref. 30767

Hra vyvinutá ve spolupráci s **Instituto Universitario de Ciencias de las Religiones** (Universidad Complutense de Madrid)

POPIS HRY

Asociační hra s fotografiemi, které nastiňují charakteristické znaky a projevy u různých náboženství. Nabízí možnost výchovy směřující ke kladným hodnotám, k zájmu řešit konflikty, k prosazování kultury míru a respektu již od útlého věku. Postupně se seznámíme s buddhismem, křesťanstvím, hinduismem, islámem a judaismem. Hodťte kostkou a objevujte tajemství světových náboženství!

Kartičky jsou vyrobeny ze silné, velmi kvalitní a odolné lepenky.

Materiál je šetrný k životnímu prostředí, pochází z trvale udržitelných lesů, obsahuje vysoké procento recyklovaného materiálu a je 100% recyklovatelný.

Obsah hry:

- 5 kulatých kartiček se symboly jednotlivých náboženství, „kartičky s náboženstvími“:

Buddhismus

Islám

Křesťanství

Judaismus

Hinduismus

- 6 kartiček ve tvaru pytlíku se symboly různých kategorií, „kartičky s kategoriemi“:

náboženské symboly

slavnostní obřady

místo bohoslužby

sňatek

akt modlitby

posmrtné obřady

- **30 kartiček s fotografiemi:**
  - o Líc: barva rámečku označuje náboženství, ke kterému obrázek patří.
  - o Rub: zobrazuje symbol kategorie, do které obrázek patří.
- kostka s náboženstvími
- kostka s kategoriemi

KOMU JE HRA URČENA?

Pro děti od 3 do 8 let.

Hra rozvíjí smysl pro vzájemnou toleranci a respekt již od útlého dětství. Lze ji hrát různými způsoby podle věku a znalostí hráčů.

Nejmladší děti začínají jednoduchou asociací barev, aby se seznámily s hlavními rysy různých náboženství.

Starší děti mají možnost naučit se zařazovat rysy do kategorií.

Hra s velkými kartami a reálnými fotografiemi je vhodná pro děti i dospělé.

PROČ HRÁT SVĚTOVÁ NÁBOŽENSTVÍ?

- o zjistíme, že na světě vedle sebe existují různá náboženství
- o poznáme některé z jejich charakteristických projevů a naučíme se je respektovat
- o podporujeme výchovu k pozitivním hodnotám, které pomáhají při řešení konfliktů
- o zlepšujeme své pozorovací schopnosti a logické uvažování
- o rozšiřujeme si slovní zásobu při popisu obrázků

JAK HRÁT SVĚTOVÁ NÁBOŽENSTVÍ?

POZNÁVÁME NÁBOŽENSTVÍ, POPISUJEME OBRÁZKY

Před zahájením hry doporučujeme přečíst si charakteristiky všech náboženství, seznámit děti s obrázky na fotografiích, popsat a pojmenovat, co vidí. Jako pomůcka poslouží texty

k obrázkům, uvedené v poslední části příručky.

BAREVNÁ ASOCIACE – PŘIŘAZOVÁNÍ PODLE NÁBOŽENSTVÍ

Pomůcky: kostka s náboženstvími, kulaté kartičky s náboženstvími, fotografie.

1. Kulaté kartičky rozložte na jedné straně stolu, fotografie na straně opačné.
2. Hru začíná nejmladší hráč, další hráči se postupně střídají. Hodte kostkou s náboženstvími a vyberte fotografii podle náboženství určeného kostkou. Prohlédněte si, popř. pojmenujte obrázek a přiřaďte jej podle barvy rámečku ke správné kulaté kartičce.

Pokud padne na kostce kříž, hráč prohrává tah a na řadě je další hráč.

Hra končí, když jsou doplněny obrázky ke všem pěti náboženstvím.

BAREVNÁ ASOCIACE – PŘIŘAZOVÁNÍ PODLE KATEGORIÍ

Pomůcky: kostka s kategoriemi, kartičky s kategoriemi, fotografie.

1. Kartičky s kategoriemi rozložte na jedné straně stolu, fotografie na straně opačné.
2. Hru začíná nejmladší hráč, další hráči se postupně střídají. Hodte kostkou s kategoriemi a vyberte fotografii podle kategorie určené kostkou. Prohlédněte si obrázek, pojmenujte jej a podle barvy přiřaďte ke kartičce s kategorií v rámci daného náboženství.
3. Samostatná kontrola: Ověřte si jak barvu náboženství, tak symbol kategorie na rubu fotografie.
4. Hra končí, když jsou doplněny obrázky ke všem kategoriím i náboženstvím.

CHARAKTERISTIKA SVĚTOVÝCH NÁBOŽENSTVÍ

Buddhismus:

- Neteistické náboženství (nemají a nenásledují boha). Jde o filozofickou a duchovní doktrínu, kde hlavním cílem náboženských přesvědčení a duchovních praktik je dosáhnout vnitřního klidu, míru, harmonie a rovnováhy.
- Buddhismus je založen na učení Gautamy Buddha.
- Čtvrté nejvyznávanější náboženství na světě s 500 miliony stoupenců.
- Rozšířeno hlavně v Asii.

Křesťanství:

- Monoteistické abrahámovské náboženství, které vychází z judaismu. Křesťané nazývají svého Boha „Otcem“, a proto považují všechny lidské bytosti za bratry a sestry. I když je Bůh jeden,

křesťané chápou Boha jako tajemné spojení tří osob: Otce, Syna a Ducha svatého. Ježíš Kristus je Syn.

- Nejvíce rozšířené světové náboženství s 2,4 miliardami stoupenců.
- Hlavními větvemi jsou katolicismus, protestantismus a pravoslaví.
- Vyskytuje se hlavně v Evropě, Americe a velké části Afriky.

Hinduismus:

- Polyteistické náboženství, jedno z nejstarších a nejkomplexnějších v historii. Opírá se o přesvědčení a doktríny, které se stávají filozofií života. Přestože se zde setkáváme s různými bohy, hinduisté věří pouze v jediný brahman (Nejvyšší univerzální princip), stejně jako v karmu a reinkarnaci.
- Třetí nejrozšířenější náboženství na světě, 1,14 miliardy stoupenců.
- Kolébkou hinduismu je Indie, dále většina jižní Asie (Nepál, Filipíny, Indonésie) a některé africké země.

Islám:

- Stejně jako judaismus a křesťanství je islám monoteistické náboženství, založené na víře v jednoho boha. Muslimové používají slovo Alláh k označení Boha, stvořitele světa a veškerého života v něm. Pro muslimy je Bůh/Alláh Pánem vesmíru.
- Druhé nejrozšířenější náboženství na světě s více než 2,2 miliardami stoupenců. V posledních desetiletích zaznamenalo nejvyšší nárůst počtu oddaných.
- Nejvíce se vyskytuje v jižní Asii, na Středním východě, v severní a subsaharské Africe, ale také v Indonésii, Evropě, Americe a Číně.

Judaismus:

- Nejstarší ze tří abrahámovských náboženství, rovněž monoteistické. Bůh se zde nazývá Jahve, vyslovování jeho jména je však v judaismu zakázáno a považováno za rouhání.
- Páté nejrozšířenější náboženství na světě s přibližně 15 miliony stoupenců.
- Přestože je rozšířeno téměř po celém světě, jeho vyznavači se soustředí především v Izraeli a velká část ve Spojených státech amerických (hlavně v New Yorku, Los Angeles a na Floridě).

POPIS KATEGORIÍ

Náboženské symboly:

Posvátné symboly mohou znázorňovat jednoho nebo více bohů, posvátné knihy i další důležité prvky doktríny.

Místo bohoslužby:

Chrám nebo jiné prostory určené k náboženskému uctívání, zasvěcené jednomu nebo více bohům.

Slavnostní obřady:

Kartičky obsahují obrázky rituálů nebo úkonů daných souborem pravidel, kterými se řídí náboženské uctívání, připomínkové oslavy boha apod.

Akt modlitby:

Prakticky ve všech náboženstvích je akt modlitby posvátným okamžikem, který spojuje věřící s jejich bohem. Každá kultura má jiné zvyky a způsoby provádění úkonu. Jednotlivé kartičky ukazují různé projevy podle doktríny.

Sňatek:

Zde se dozvíme zajímavosti o uzavírání manželství. Podle jednotlivých nauk zahrnují obřady jak rozdílné, tak podobné úkony.

Posmrtné obřady:

Okamžik opuštění těla a opětovného spojení duše s Bohem/bohy je zásadní téměř u všech náboženství. Zdvořilým způsobem se zde pokusíme ukázat odlišné i podobné znaky, typické pro obřady uctívání zesnulých podle jednotlivých nauk.

POPIS FOTOGRAFIÍ

BUDDHISMUS

Náboženské symboly:

- *Velký Buddha*, socha Buddhy v meditační poloze. Patří ke klášteru Po Lin a symbolizuje spojení člověka s přírodou.
- Způsob reprezentace buddhistické víry: Buddha symbolizuje jakousi postavu mesiáše nebo proroka.

Místo bohoslužby:

- *Stupa*, typ buddhistické architektury, kde se uchovávají relikvie. Jde pohřební poutní památku.
- Interiér slouží k odříkávání modliteb, při meditaci se naopak obchází kolem budovy. Uctíváný předmět se vždy drží vpravo podle směru hvězd obíhajících kolem nebes.

Slavnostní obřady:

- *Vesak* neboli „čtvrtý lunární měsíc“. Jde o nejvýznamnější buddhistickou slavnost, kdy si věřící připomínají Siddhárthu Gautamu, Buddhu návštěvou chrámů a přinášením obětí.
- Na obrázku vidíme vypouštění papírových luceren, typické hlavně pro některé části Indonésie a Indie, kdy se slaví Vesak. Podle oblasti může být zvykem osazovat vodní plochy a zahrady, kde probíhají společné modlitby a meditace, lucernami ve tvaru leknínů.

Sňatek:

- *Očista rukou*. Během buddhistického manželského obřadu stojí ženich s nevěstou před oltářem Buddhy na znamení naprosté úcty zvané wai, aby přijali mnišské požehnání. Obřad vede mnich, který pomaže ženicha i nevěstu pylem a svěcenou vodou.
- Voda slouží k umytí rukou, aby novomanželé vstupovali do společného života v čistotě; pyl symbolizuje tvorbu semen.

Akt modlitby:

- *Meditace*, čas buddhistické modlitby. Jejím cílem je nalézt cestu k osvobození od nečistot (kleshas) a touhy (upādāna), a dosáhnout tak zdravého stavu mysli, který vede k hlubšímu poznání podstaty světa.
- Odehrává se hlavně o samotě a vždy v tichu, ve vlastním vnitřním světě. Provádějí se různé techniky jako např. kontemplace dechu.

Posmrtné obřady:

- *Kremace*. Když zemře buddhistický stoupenec, pohřební rituál začíná třídní modlitbou k Buddhovi za mrtvé tělo, které je poté zpopelněno.
- Rakev s květinami Chan (papírové nebo dřevěné květiny) je položena na hranici a začíná kremace.

KŘESŤANSTVÍ

Náboženské symboly:

- *Bible, kříž, kalich, svíčka a monstrance*, tedy posvátná kniha a různé předměty, které se používají při liturgickém obřadu (mši).

Místo bohoslužby:

- *Kostel*. Veřejná budova, kde se koná většina křesťanských obřadů a liturgií.

Slavnostní obřady:

- *Křest*. Vychází z ortodoxního obřadu – dítě je zcela ponořeno ve svččené vodě; má ale představovat křesťanský křestní obřad obecně.
- Jde o obřad přijetí křesťanství, považovaný za svátost (akt, kterým věřící projevuje svůj vztah k Bohu).

Sňatek:

- *Navlékání prstenů*. Akt prováděný během svatebního obřadu. Kněz požehná snubní prsteny a předá je snoubencům, aby si je navzájem nabídli na znamení lásky a věrnosti.

Ženich a nevěsta jeden druhému navlékají prsten na prsteníček, čímž symbolicky zpečetí svůj svazek.

Akt modlitby:

- *Ruce sepnuté k modlitbě.* Křesťanské modlitby se vykonávají společně nebo soukromě, v kostele i na jiných místech. Obecně platí, že když se křesťan modlí soukromě, zvláště v kostele, poklekne a sepne ruce jako symbol podřízení a prosby k Bohu.
- Křesťané kromě jiných proseb žádají Boha o zdraví a blaho svých blízkých. Nabízejí mu skutky oběti výměnou za jeho milosrdenství.

Posmrtné obřady:

- *Hřbitov s kříži a květinami.* Pro křesťanské hřbitovy jsou charakteristické náhrobky nebo hroby s křesťanským křížem. Je zvykem přinášet květiny na hrob zesnulého křesťana jako poctu a symbol uznání. Nejběžnější květinou je chryzantéma, která představuje věčnost; dnes se však používají i kytice nebo květináče s velmi rozmanitými květinami.

HINDUISMUS

Náboženské symboly:

- *Trimûrti: Brahma, Šiva a Višnu.* Trimûrti je název pro tři nejdůležitější božstva v hinduistickém panteonu.
- Každé z božstev představuje jiný koncept: Stvoření (Brahma), Zachování (Višnu) a Zkáza (Šiva).

Místo bohoslužby:

- *Mandir,* hinduistický chrám.
- Typickým znakem jsou mj. murtis (sochy) hinduistického božstva, hlavního (předsedajícího) nebo přidruženého, kterému je chrám zasvěcen.
- Obvykle se nacházejí v přírodě, poblíž řek, vodopádů, jeskyní... Hinduisté věří, že právě v těchto místech se bohové projevují.

Slavnostní obřady:

- *Diwali*, známý též jako „Festival světel“. Pětidenní indický festival, který se koná v měsíci Kartika (od poloviny do konce října, v závislosti na kalendáři).
- Předsedajícím božstvem festivalu je Lakšmí, přestože jsou uctíváni i jiní bohové jako Višnu, Ganéša a Kálí. Jedním z nejzajímavějších úkonů je noční zapalování olejových lamp nebo svíček jako oběť Lakšmímu, kterého věřící prosí o světlo Pravdy (vítězství dharmy).
- běžně používané olejové lampy, vyrobené z hlíny, se zde nazývají diyas. Mají jasný, barevný vzhled okvětních lístků mandaly.

Sňatek:

- *Homa*, rituál ohňové oběti. Během hinduistického svatebního obřadu se provádějí tři základní rituály: *Homa*, *Panigrahena* a *Saptapadi*.
- Během *Homy* se zapaluje posvátný oheň a duchovní mistr (Purohit) recituje mantru v sanskrtu, zatímco nevěsta s ženichem přináší oběť ohni. V *Panigraheně* vezme ženich nevěstu za ruku a slíbí jí věčnou péči a ochranu. Obřad je zakončen *Saptapadi*, „Sedmi kroky“, kdy musí oba sezdaní sedmkrát obejít posvátný oheň; při prvních třech kolech kráčí nevěsta před ženichem. Po posledním kroku se pár legálně stává manželi.

Akt modlitby:

- *Púdža*. Náboženský rituál prováděný k vyjádření úcty či pocty jednomu nebo více božstvům. Během aktu se uctívanému bohu přináší obětiny (např. květiny, ovoce, rýže, svíčky...) a na závěr uctívač dostává *prašád* (dobrá znamení a ochranu).
- Domácí denní modlitby púdža jsou obvykle věnovány Ganéšovi, bohu se sloní hlavou a lidským tělem, synovi bohů Šivy a Párvatí. Ganéša je znám jako odstraňovatel překážek, pán hojnosti, patron umění a věd.

Posmrtné obřady:

- *Kremace*. Když hinduista zemře, při kremačním rituálu je přenesen k hranici na břehu řeky. Pohřební oděv i květinovou výzdobu nosítek zajišťují příbuzní. Tělo zesnulého je ponořeno do řeky na znamení očisty, poté pokryto např. santalovým dřevem, aby příjemně vonělo, a nakonec zpopelněno na hranici.
- Smrt zesnulého je zaznamenána v chrámu boha Šivy, který představuje zkázu a univerzální proměnu.

ISLÁM

Náboženské symboly:

- *Korán, misbaha a modlitební podložka* neboli svatá kniha, kamandula (řada malých kuliček spojených nití) a koberec používaný pro salát.
- Misbaha slouží ke sledování počtu opakování tasbih. Modlitební podložka se umísťuje tak, aby kresba mihrábu směřovala k Mekce.

Místo bohoslužby:

- *Mešita*, dům modlitby a místo poklony, budova navržená a postavená speciálně k uctívání Boha Alláha.

Slavnostní obřady:

- *Ramadan*, slavený v devátém měsíci roku a známý jako „Měsíc půstu, modliteb, úvah a společenství“. Přesné datum, které se pohybuje kolem lunárního měsíce, připomíná první zjevení proroka Mohameda. Obřad je považován za jeden z pěti pilířů islámu.
- Půst trvá vždy od východu do západu slunce a je povinný, i když s některými výjimkami (např. těhotné ženy). První jídlo, *suhur*, se přijímá ještě před svítáním; večerní hostina se nazývá *iftar*.

Sňatek:

- *Darování snubních prstenů* na muslimských svatbách symbolizuje posvátnou smlouvu lásky: znamená závazek splnit každý aspekt manželské smlouvy. Představuje také spojení dvou rodin, nikoli pouze nevěsty s ženichem.
- Manžel i manželka nosí prsten vždy na pravé ruce. Poněvadž Korán výslovně zakazuje mužům nosit zlato a hedvábí, ze zlata se smějí vyrábět jen ženské snubní prsteny.

Akt modlitby:

- *Salát*. Jeden z pěti pilířů islámu. Obecně se jedná o pět povinných denních modliteb muslimů k Bohu. Musí se recitovat z paměti v arabštině, s výjimkou začátečníků a věřících, kteří arabsky nemluví.
- Provádí se čelem k Mekce v předem stanoveném čase – *waqtu*, na čistém povrchu nebo modlitební podložce.

Posmrtné obřady:

- Na muslimských hřbitovech, zvaných maqbara, jsou zesnulí skromně pohřbíváni bez rakve přímo do země. Hrob je označen malým plochým náhrobkem s arabským písmem, popř. muslimským symbolem. Květiny nejsou povoleny.
- Kremace je v islámu zakázána kvůli víře ve vzkříšení těla. Pohřbené ostatky musí směřovat k Mekce.

JUDAISMUS

Náboženské symboly:

- *Tanakh, talit, šofar a fylakterie.* Svaté knihy a různé předměty, používané k modlitbám i jiným židovským obřadům.
- Tanakh obsahuje 24 kanonických svatých knih v judaismu, šátek talit nosí muži při modlitbě a šofar je beraní roh, na který se troubí o židovských svátcích jako Roš ha-šana či Jom Kippur.
- Fylakterie, malé kožené krabičky, obsahují pasáže z Písma. Od 13 let musí židovští muži používat své fylakterie při každodenní modlitbě kromě svátků. Jeden z řemínků se sedmkrát omotá kolem levé paže (u leváků pravé), druhý se přetáhne přes hlavu.

Místo bohoslužby:

- *Synagoga.* Její hebrejský název znamená „Dům shromáždění“. Je místem modlitby a studia, ale také setkávání, dialogu a výkladu Tóry*.

*5 knih – Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium, které obsahují zákon a dědictví, identifikační symbol židovského národa. Tóra tvoří základ judaismu a je součástí Tanakh neboli hebrejské Bible (24 svatých knih).

Slavnostní obřady:

- *Chanuka.* Židovský svátek, který připomíná jak znovuzasvěcení čili znovudobytí druhého jeruzalémského chrámu, tak obnovení židovské nezávislosti proti Seleukovské říši. Na počest zázraku trvá osm dní:
  - o Během znovudobytí zůstaly víceramenné svícny v chrámu svítit osm po sobě jdoucích dnů s množstvím oleje, které stačilo pouze na jeden.

- Od té doby je tradicí postupně zapalovat devítiramenný svícen zvaný *chanukija* (jedna svíce na každý den plus střední rameno).
- Na obrázku vidíme dvě děti, které během chanuky zapalují chanukiji.

Sňatek:

- *Rozbití poháru*. Akt, který uzavírá slavnost sňatku. Obřad se skládá ze dvou aktů: Erusin (zasnoubení) a Nissuin (sňatek):
  - Během erusinu probíhají požehnání a předání prstenu ženichem za přítomnosti dvou svědků, kteří nejsou příbuzní.
  - Nissuin sestává z recitace sedmi požehnání (sheva brachot).
- Z poháru se ženich i nevěsta napijí vína, když rabín dokončí recitaci zasnubního požehnání. Víno v židovské kultuře symbolizuje radost.
- Nissuin, stejně jako celý obřad, končí rozbitím poháru. Akt připomíná zničení druhého jeruzalémského chrámu, a také křehkost lidských vztahů a manželství.
  - Okamžik, kdy si uvědomíme své slabé stránky, nás přiměje, abychom se pilněji snažili a stávali odolnějšími.

Akt modlitby:

- *Minyan*, modlitba v komunitě o nejméně 10 mužích. Podmínkou způsobilosti k minyanu je náboženský věk (nejméně 13 let a předchozí účast na obřadu bar micva).
- Na obrázku dospělí Židé včetně rabína čtou z Tóry před Západní zdí.

Posmrtné obřady:

- *Kladení kamenů na hrob*. Židé jsou pohřbíváni ve skromné a jednoduché dřevěné rakvi nebo přímo do země. Jejich náhrobky často zdobí Davidova hvězda.
- Blízcí a příbuzní pokládají zesnulému na náhrobek kameny jakožto nehybné elementy, které symbolizují věčnost, trvalou vzpomínku a odkaz.
- Každý z nich položí po jednom kusu; čím více kamenů na hrobě leží, tím více byl nebožtík během svého života milován.